

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**- обавезна садржина - свака рубрика мора бити попуњена-****1. ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ**

Датум и орган који је именовео комисију:

05.06.2023. Наставно-научно веће Факултета пословне економије

Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

Проф. др Диона Ђурђевић, ванредни професор, ужа научна област: Маркетинг, датум избора у звање: 01.07.2018., Факултет пословне економије, Универзитет Едуконс

Проф. др Тијана Савић Тот, ванредни професор, ужа научна област: Производно пословни менаџмент, датум избора у звање: 01.10.2021., Факултет за менаџмент Сремски Карловци, Универзитет Унион Никола Тесла Београд

Проф. Др Бела Мухи, редовни професор, ужа научна област: Маркетинг, датум избора у звање: 25.05.2022., Факултет пословне економије, Универзитет Едуконс

2. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Име, име једног родитеља, презиме:

Бошко, Милан, Уметић

Датум рођења, општина, република:

30.12.1979. г., Сремска Митровица, Република Србија

Датум и место одбране, назив мастер рада (или магистарске тезе):

20.04.2015. године; Факултет пословне економије Универзитета Едуконс Сремска Каменица; Анализа финансијске оптимизације пословања јавног сектора: Студија случаја Република Србија.

Научна област из које је стечено академско звање мастер (или магистар наука):

Пословна економија – мастер економиста

Објављени научни радови (са категоријом публикације Р или М):

Категорија М24 - Унапређење маркетиншког потенцијала руралних подручја кроз гајење индустријске конопље (Improving the marketing potential of rural area through the cultivation of the industrial hemp), Економика пољопривреде, Economics of Agriculture; аутори: Немања Бркљача, Светлана Мухић, Бошко Уметић, Дејан Шупић; Year 69, No. 1, 2022, Belgrade

3. ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА

Наслов (на српском и енглеском језику):

Утицај ИПАРД подстицаја на рурални развој Републике Србије са аспекта пољопривреде и руралног туризма (The impact of IPARD incentives on the rural development of the Republic of Serbia from the aspect of agriculture and rural tourism).

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са знаком броја страна, поглавља, илустрација, шема, графикона, библиографских јединица у списку литературе и референци, и сл.

Кратак садржај по поглављима:

Увод

I Теоријски оквир истраживања

II Методолошки оквир истраживања

III Емпиријско истраживање ефеката ИПАРД подстицаја на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма Републике Србије

IV Дискусија резултата истраживања

Закључна разматрања

Литература

Прилози

Број страница: 209

Број слика: 10

Број табела: 67

Број прилога: 1

Број библиографских јединица: 388

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Кратак приказ сваког релевантног дела докторске дисертације.

Проблем истраживања у овом раду, односи се на питање да ли ИПАРД подстицаји остварују значајан ефекат на рурални развој, пољопривреду и рурални туризам Републике Србије. Испитује се да ли ИПАРД подстицаји имају значајан ефекат на појединачне индикаторе руралног развоја (производни капацитет, производња, извоз/продаја, профит, тржишни удео, број новозапослених лица, продуктивност запослених код подносилаца захтева) у области пољопривреде и руралног туризма.

На основу дефинисаног проблема истраживања, предмет овог истраживања јесте укупан ефекат ИПАРД подстицаја, те појединачни ефекти ИПАРД подстицаја на индикаторе руралног развоја, са аспекта пољопривреде и руралног туризма Републике Србије.

Рурални развој је вишедимензионалан и сложен процес трансформације руралних подручја. Уједно, ради се о критичној области политике, јер се протеже на многа питања која утичу на квалитет живота урбаног и руралног становништва, као развијених, тако и земаља у развоју. Због тога је финансирање од изузетне важности, јер има централну улогу у развоју руралне економије, одређујући могуће правце и степен развоја. Као инструмент претприступне помоћи Европске Уније ИПАРД програм намењен је за помоћ пољопривредним произвођачима и прерађивачима, као и свим становницима руралних подручја Републике Србије у постепеном подизању капацитета и потенцијала како би се благовремено припремили за коришћење приступних фондова након успешне имплементације ИПАРД програма. Управо на тим основама, извршено је целовито сагледавање примене ИПАРД подстицаја као економске мере у циљу диверзификације руралног развоја Републике Србије. Стога, предмет овог истраживања јесте укупан ефекат ИПАРД подстицаја, те појединачни ефекти ИПАРД подстицаја на индикаторе руралног развоја, са аспекта пољопривреде и руралног туризма Републике Србије.

У уводном делу дисертације је постављена проблематика истраживања, циљеви, хипотезе, указано је на друштвену и научну оправданост и допринос истраживања и приказана структура истраживања по поглављима.

Први део се бави теоријским оквиром истраживања, тј. приказане су концептуалне основе руралног развоја, руралног туризма, те начина финансирања руралног развоја са посебним фокусом на ИПАРД подстицаје, као инструментом претприступне помоћи за рурални развој.

Други део се бави приказом методолошког оквира истраживања. Од самог дизајна истраживања, преко објашњења узорка, употребљених варијабли, до објашњења метода и техника обраде података.

Трећи део представља приказ емпиријских резултата истраживања ефеката ИПАРД подстицаја на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма Републике Србије.

Четврти део приказује дискусију резултата истраживања.

У закључном делу су сумирани добијени резултати истраживања, указано је на могућа ограничења истраживања и дат предлог мера за будућа истраживања на ову тему.

Главни циљ докторске дисертације јесте: утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма

Поред главног циља, изведени циљеви истраживања сумирали би се на следећи начин:

- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на производне капацитете за пољопривредну производњу/прераду и смештајне капацитете у руралном туризму
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на пољопривредну производњу/прераду/изградњу и опремање објеката за рурални туризам
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на извоз/продају подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на профит подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на тржишни удео подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на број новозапослених лица код подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма
- утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на радну продуктивност запослених у области пољопривреде и руралног туризма.

Хипотезе истраживања су:

H_0 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма

Помоћне хипотезе које подржавају главну хипотезу су:

H_1 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на производне капацитете за пољопривредну производњу/прераду, те већи смештајни капацитети у руралном туризму

H_2 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на пољопривредну производњу/прераду/изградњу и опремање објеката за рурални туризам

H_3 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на извоз/продају подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма

H_4 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на профит подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма

H_5 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на тржишни удео подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма

H_6 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на број новозапослених лица код подносилаца захтева у области пољопривреде и руралног туризма

H_7 : Постоји значајан ефекат ИПАРД подстицаја на радну продуктивност запослених у области пољопривреде и руралног туризма

Навести и списак научних радова који су објављени или прихваћени за објављивање, урађених на основу истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији. Навести пуне библиографске податке, а за радове прихваћене за објављивање таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени.

Унапређење маркетиншког потенцијала руралних подручја кроз гајење индустријске конопље (Improving the marketing potential of rural area through the cultivation of the industrial hemp), Економика пољопривреде, Economics of Agriculture; аутори: Немања Бркљача, Светлана Мухић, Бошко Уметић, Дејан Шупић;, Year 69, No. 1, 2022, Belgrade - **Категорија М24**

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ЗАКЉУЧЦИ:

Кратак приказ:

Употребом линеарне регресионе анализе, резултати истраживања су показали да ИПАРД подстицаји имају значајан ефекат на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма, као и на све појединачне индикаторе руралног развоја. Када је реч о пољопривреди, допринос ИПАРД средстава је највећи код профита подносилаца захтева, што подразумева да добијена ИПАРД средства највише позитивно корелирају са оствареним профитом подносилаца захтева. Допринос ИПАРД средстава најмањи је код броја новозапослених лица код подносилаца захтева, што подразумева да добијена ИПАРД средства најмање позитивно корелирају са бројем новозапослених лица код подносилаца захтева. Када је реч о руралном туризму, допринос ИПАРД средстава је највећи код изградње и опремања објеката за рурални туризам, што подразумева да добијена ИПАРД средства највише позитивно корелирају са изградњом и опремањем објеката у руралном туризму. Допринос ИПАРД средстава најмањи је код броја новозапослених лица код подносилаца захтева у руралном туризму, што подразумева да добијена ИПАРД средства најмање позитивно корелирају са бројем новозапослених лица код подносилаца захтева у руралном туризму.

Квантитативно истраживање је спроведено на пригодном узорку од 336 испитаника са територије Републике Србије који су поднели захтев, при чему је 186 испитанико добило средства, док 150 испитаника није добило средства.

Емпиријски део истраживања спроведен је техником анкетирања, те обрадом и анализом прикупљених података. Упитник се састојао из две целине: први део обухватио је питања у вези социо-демографских карактеристика испитаника (врста подносиоца захтева, регион подносиоца захтева, подручје рада, пол, старост, ниво образовања, поклапање стручне спреме са облашћу апликације, број година пословања), те питања везана за захтев апликације за ИПАРД средства (употреба консултантских услуга, мера аплицирања, врста инвестиције, сектор улагања, да ли је улагање у обновљиве изворе енергије, сертификованост за органску производњу, да ли су добијена ИПАРД средства), док се други део односио на испитивање ставова у вези руралног развоја са аспекта пољопривреде и туризма употребом Ликертове скале од 1 – уопште се не слажем до 5 – у потпуности се слажем. За обраду података кориштен је статистички софтвер IBM SPSS 22.

Утврђивање ефекта ИПАРД подстицаја на рурални развој са аспекта пољопривреде и руралног туризма, као главни циљ овог истраживања спроведен је применом линеарне регресионе анализе. На основу спроведеног истраживања, утврђено је да добијена ИПАРД средства имају значајан јединствен, позитиван допринос предикцији зависне варијабле, тј. руралном развоју, како са аспекта пољопривреде, тако и са аспекта руралном туризму, те је закључено да је главна претпоставка *прихваћена*.

ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА:

Комисија, на основу приказа и тумачења резултата истраживања као и практичног и научног доприноса, позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата Бошка Уметића.

КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Дисертација је написана у складу са образложењем у пријави теме.

Проблематика дисертације доприноси целовитом сагледавању примене ИПАРД подстицаја као економске мере у циљу диверзификације руралног развоја Републике Србије, те припреми за коришћење приступних фондова након успешне имплементације ИПАРД програма као претприступних фондова.

С теоријског становишта, садржај докторске дисертације доприноси систематизацији сазнања и теоријском уобличавању истраживаног феномена. Посматрајући област истраживања утврђено је да постоји врло мало радова који емпиријски и квантитативно истражују ефекат ИПАРД подстицаја на рурални развој.

Новина овог истраживања представља испитивање ефекта ИПАРД подстицаја на појединачне индикаторе руралног развоја, што до сада није примењивано међу истраживачима.

Уважавајући ширину проблема из којег је и дефинисан предмет дисертације, након спроведеног истраживања остаје и намеће се велики број питања у смислу могућих ограничења, али и препорука која могу бити покретач неких даљих истраживања која би:

- осим понуђених индикатора руралног развоја, укључила још неке од битних индикатора руралног развоја;
- уз метод структурираног испитивања применила и методе попут фокус група, посматрања, дубинског интервјуа и сл.;
- у испитивање укључила само испитанике који су добили ИПАРД средства;
- у испитивање укључила само испитанике из области руралног туризма.

Главни научни допринос дисертације (до 100 речи) - на српском и енглеском језику

Будући да су у нашој земљи, истраживања ове проблематике веома оскудна и заснивају се углавном на дескриптивном опису добијених подстицаја, те евентуалној компарацији са другим земљама региона или Европске Уније, ово истраживање доприноси целовитом сагледавању ефеката ИПАРД подстицаја на рурални развој, као и афирмисању ове теме у научно-истраживачкој пракси. С теоријског становишта, садржај докторске дисертације доприноси систематизацији сазнања и теоријском уобличавању истраживаног феномена у домаћој пракси, у смислу разумевања који су то опредељујући фактори који утичу на развој руралних подручја са аспекта пољопривреде и руралног туризма у Републици Србији. Резултати истраживања послужиће креаторима економске политике и корисницима подстицаја као могуће смернице ка достизању ЕУ стандарда, што представља практичну импликацију истраживања ове докторске дисертације.

Since in our country, research on this issue is very scarce and is based mainly on a descriptive description of received incentives, and possible comparison with other countries of the region or the European Union, this research contributes to a comprehensive overview of the effects of IPARD incentives on rural development, as well as to the affirmation of this topic in scientific research practice. From a theoretical point of view, the content of the doctoral dissertation contributes to the systematization of knowledge and the theoretical formulation of the researched phenomenon in domestic practice, in terms of understanding what are the determining factors that influence the development of rural agriculture and rural tourism in the Republic of Serbia. The results of the research will serve economic policy makers and users of incentives as possible guidelines towards reaching EU standards, which is a practical implication of the research of this doctoral dissertation.

ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана.

Проф. др Диона Ђурђевић

Проф. др Тијана Савић Тот

Проф. др Бела Мухи